

Op ontdekkingsreis door Amerika's grote onbekende Legendarisch North Dakota

Als het aantal pagina's dat 's werelds bekendste reisgids aan deze staat besteedt de maatstaf is, dan is North Dakota een plek om links te laten liggen. Er is eigenlijk maar één manier om erachter te komen of dat terecht is en dat is hup naar *The Peace Garden State*.

Spoiler alert: tweeënhalve pagina's lijkt ons wat mager...

TEKST & FOTOGRAFIE • JAN TIMMERS

Prachtige vergezichten zijn verzekerd in zowel de North als de South Unit van Theodore Roosevelt National Park

De North Dakota 23 is een van de eindeloze droplinten die de enorme staat doorkruisen. Links een boerderij, rechts een aardolieveld, recht voor je een kaarsrechte streep asfalt waarop af en toe een enorme truck (die een gargantueske olietank meezeult) voorbij dendert. Als je op de hoofdwegen blijft plakken, snap je misschien waarom Lonely Planets twaalfde editie van *USA* (een vuistdikke knaap van meer dan twaalfhonderd pagina's) slechts tweeënhalve pagina's tekst besteedt aan North Dakota. De aan de Canadese provincie Manitoba (ook geen toeristenmagneet) vastgeplakte staat heeft daarmee de minste 'zendtijd' van alle Amerikaanse staten. Aan de andere kant zijn er genoeg reisbijbels die helemaal geen aandacht besteden aan North Dakota.

Verlaat je de gebaande transitwegen, dan ontvouwt zich vaak een ander decor. Dat is de reden waarom we gingen roadtrippen door South en North Dakota. In de vorige editie lieten we de hoofdwegen ook vaak links liggen in South Dakota en dat leverde een verrassend mooie rit door het zuidelijke zusje van het Dakota-duo op. Topattracties als Badlands National Park, Black Hills National Forest, de ultieme Wilde Westen-stad Deadwood en natuurlijk Mount Rushmore National Memorial garanderen onvergetelijke ervaringen, oogverblindende foto's en goede verhalen.

'Mooier dan Badlands'

Nu North Dakota. Het feest begint al als je vanuit het zuiden *The Peace Garden State* (vernoemd naar de International Peace Garden, bij de grens tussen North Dakota en Canada) binnenrijdt.

We starten in Medora, dé uitvalsbasis voor trips naar Theodore Roosevelt National Park. Fred Walker van North Dakota Tourism, die voor ons de reis heeft voorbereid, vindt dit nationale park veel mooier dan Badlands NP. Geestig, die animositeit tussen North en South. We moeten toegeven dat het naar de 26ste president vernoemde park veel indruk maakt (zowel de South Unit bij Medora als de North Unit tussen Grassy Butte en Watford City), zeker de vele nieuwsgierige bizon waar je tussendoor moet slalommen. Overal zie je *flickertails* rondhuppelen (grondeekhoorns, een van North Dakota's vele bijnamen is *Flickertail State*). Mooie foto's verzekerd, ook van de prachtige verder-dan-ver-vergezichten en dramatische rotsformaties die dit nationale park

Zeker als het zonnetje even tevoorschijn komt, zijn de kleuren van de badlands goed zichtbaar

'Het gebrek aan bergketens à la de Rockies heeft wel één groot voordeel: je krijgt hier extra veel spectaculaire luchten te zien'

biedt. In een van de volgende nummers komen we wat uitgebreider terug op Theodore Roosevelt's band met North Dakota, maar hier zie en voel je waarom deze staat zichzelf als *legendary* ('legendarisch') afficheert.

Zwarte goud

Naast natuurschoon en landbouwgronden is North Dakota ook rijk aan olie. Redelijk recent ontdekt en dat illustreren de vele als fabrieksnieuw ogende jaknikkers, vooral in en rond Williston Basin. Mensen die ook mee profiteren van de olieopbrengsten zijn de oorspronkelijke bewoners van dit gebied. Als het geld niet via de roulettetafels de gemeenschap binnenrolt (casino's genoeg voor de arbeiders in de petrochemische industrie), dan kolkt het zwarte goud wel uit de leidingen.

Heuvelwoningen

We laten de speelhallen, olievelden en hoofdwegen links liggen voor een bezoek aan het MHA Nation Interpretive Center. De afkorting staat voor Mandan, Hidatsa en Arikara, ook wel *Three Affiliated Tribes* genoemd. De drie aaneengesloten stammen leven van oudsher aan de Missouri River in de staten Montana, Wyoming en het noordwesten van North Dakota. Trotse volkeren die in New Town een eigen museum en informatiecentrum stichtten. Aan de oevers

In Theodore Roosevelt National Park tref je prachtige rotsformaties aan, zoals hier in de North Unit

In het nationale park is de kans op een *up close and personal* met een bizon bijna 100 procent

Het noordwesten van North Dakota is een lappendeken aan aardolievelden

van de Missouri vind je de *earth lodges*, woningen in kunstmatige heuvels. Helaas blijkt het museum vandaag dicht, maar onze gastheer en gids Darian Morsette heeft wel op ons gerekend. "Het museum is gesloten vanwege de powwow, morgen in Bismarck", zegt Buffalo Bull Shoulder (zo staat Darian bekend in de MHA-gemeenschap). "Daar wil iedereen bij zijn. Heel veel van onze mensen zijn daarom al in Bismarck voor de grote dag." De powwow gaan we zelf ook meemaken, maar eerst de typische woningen. Een interessante tour, waarbij je originele gebruiksvoorwerpen ziet (en sommige mag aanraken) en mooie verhalen hoort.

Taal en cultuur vieren

Overigens wacht ons na de rondleiding een verrassing: Kylee Halvorson opent, speciaal voor *AmericA*, de deuren van het museum. Dit relatief nieuwe informatiecentrum herbergt een indrukwekkende collectie Mandan-, Hidatsa- en Arikara-gebruiksvoorwerpen en kunst. Je kijkt je ogen uit hier. De meeste indruk maakt het persoonlijke verhaal van Kylee, wier oma in een

Hoodoos in Theodore Roosevelt National Park

De expositieruimte en cultureel centrum van het MHA Interpretive Center alleen al is een plaatje

Kylee Halvorson geeft tekst en uitleg in het museum. En deelt een bewogen familiegeschiedenis

Darian Morsette leidt een groep toeristen door het MHA Interpretive Center

Onze kundige gids en bevlogen MHA-ambassadeur Buffalo Bull Shouder (Darian Morsette)

'Gelukkig groeien mijn kinderen op in een tijd waar ook in het onderwijs ruimte is om de indiaanse taal en cultuur te vieren'

katholieke meisjesschool verbleef, haar moeder die worstelde met verslavingen en Kylee die op school westers onderwijs kreeg. Trauma's die generatie op generatie worden doorgegeven. "Gelukkig groeien mijn kinderen op in een tijd waar ook in het onderwijs ruimte is om de indiaanse taal en cultuur te vieren", klinkt het hoopvol.

Biljartlaken

Volgende stop: hoofdstad Bismarck. Dat betekent eerst drie uur lang – met de nationale parken ver achter ons – cruisen over een biljartlaken, met hier en daar glooiende rimpels. De

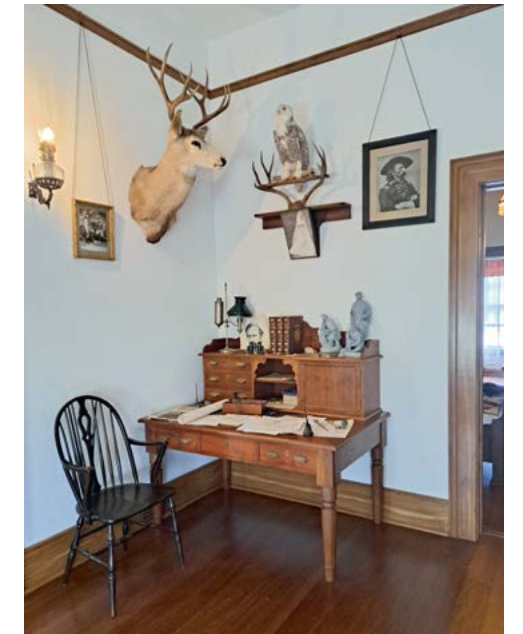
horizon is hier altijd lichtjaren verwijderd, welkom in de *flyover states*. Het gebrek aan bergketens à la de Rockies heeft wel één groot voordeel: je krijgt hier extra veel spectaculaire wolkenluchten te zien of – 's nachts – sprookjesachtige sterrenhemels. Waarmee North Dakota nog een motto eer aandoet: *Land of Sky and Wind*.

Generaal Custer

De wind is er zeker als we Fort Abraham Lincoln bereiken, de voormalige militaire post vlak bij Bismarck. Het hoofdingrediënt van fort en hout, dus zijn veel van de verdedigingswerken en barakken daarmee herbouwd. Dat geldt ook voor On-a-Slant Village, een voormalig Mandan-dorp. Mocht je de heuvelwoningen in MHA National Interpretive Center hebben gemist, zie hier een nieuwe kans. Dé publiekstrekker is de voormalige woning (ook herbouwd, trouwens) van de beroemde generaal George Armstrong Custer – die van de Slag bij Little Bighorn (1876) – en zijn

Custer House bij Fort Abraham Lincoln State Park

Het kantoor van generaal George Custer in zijn (herbouwde) huis in Fort Abraham Lincoln

Een van de (vele) blikvangers van het North Dakota Heritage Center & State Museum is dit mammoetskelet

gezin. Ook op een winderige en natte dag is 'Fort Lincoln' absoluut een omweg waard.

Dinoskeletten

Dan eindelijk Bismarck. Een typische hoofdstad, met een weinig bruisend centrum, de combinatie groen-aangeharkt-lommerrijk en natuurlijk de van mijlenver zichtbare State Capitol. Wat die naam eigenlijk niet zou mogen dragen, want het is een anonieme torenflat die ook voor een bankgebouw kan doorgaan. Wel uniek, tussen al die neoklassieke koepels in de meeste andere hoofdsteden. In de schaduw van deze grijze kolos staat het gratis toegankelijke North Dakota Heritage Center & State Museum. Hier kun je urenlang dwalen langs dinoskeletten, opgezette

dieren uit North Dakota (populair zijn natuurlijk de bizens) en heel veel geschiedenis van *The Peace Garden State* – met alle bijbehorende historische artefacten. Informatief, interactief en prachtig ingericht: hier ben je uren zoet.

Eén grote familiereünie

Naast hoofdstad is Bismarck ook de plek waar jaarlijks de United Tribes Technical College International Powwow plaatsvindt. Tijdens dit driedaagse evenement komen stammen uit zowel de VS als Canada samen om hun geschiedenis, taal en cultuur te vieren. Het is geen toeristisch evenement, eerder één grote familiereünie. Maar als geïnteresseerde buitenstaander ben je welkom. Fred gidst ons over het festivalterrein,

met alle eettentjes, pop-upwinkels en vooral veel mensen in hun allermooiste outfits. Want als straks in de Lone Star Arena de grote parade begint, moet je er op je allerbest uitzien. De beste presentatie, dans en kledij worden beloond met een stapel dollars en eeuwige roem binnen je eigen *tribe*. Je voelt plaatsvervangend de druk op de schouders.

Trots

Als je het algehele gevoel onder de aanwezigen in één woord mag samenvatten, dan is het trots. Iedereen gaat gewillig op de foto en zorgt dat de sieraden en veren goed in beeld komen. Zelfverzekerde blikken turen de lens in. Trommels en gezang vormen de hartslag van de powwow en worden luider, intenser en doordringender als de parade begint. Je kijkt je ogen uit als je jong en oud voorbij ziet trekken, van ritmisch op en neer veren tot in opzwevende extase dansen. De muziek, de beweging, de kleuren...de dansende stoet is hypnotiserend, de ambiance adembenemend, de muziek en dans indringend. Fred waarschuwt: "Als je straks in je bed ligt, is slapen onmogelijk. Ik heb deze powwow weet-ik-niet-hoe-vaak al meegemaakt, maar iedere keer weer is het intens. De indianentrommels voel je de hele nacht nog in je buik en hoofd nadreunen." En Fred kreeg gelijk...

Bizonstad

Na deze onvergetelijke ervaring (en onrustige nacht) stappen we de volgende dag in onze huur-Chevy op weg naar onze volgende slaapplek Fargo. Het is september, maar de zomer is nog *in full swing*. Onderweg houden we halt in een snikheet Jamestown. Hier vind je het Na-

De kleurrijke en trotse gezichten van de United Tribes Technical College International Powwow

Kleurrijk, zinderend, overweldigend: de UTTC International Powwow in Bismarck is een onvergetelijke en intense ervaring

'De dansende stoet is hypnotiserend, de ambiance adembenemend, de muziek en dans indringend'

tional Buffalo Museum. In Theodore Roosevelt National Park kregen we ze al voor onze lens en deze machtige dieren prijken natuurlijk ook op de kentekenplaten van deze staat. Logisch dus dat de stad, bijgenaamd *The Buffalo City*, het enige bizonmuseum in Amerika (zeer bezienswaardig overigens) en het grootste bizonstandbeeld ter wereld (zeer fotogeniek ook) huisvest.

Neonlichten

Wie tijdens het rondje Dakota's Fargo overslaat, begaat een doodzonde. Bekend vanwege de gebroeders Coen-film uit 1996, maar het is ook nog eens een bezienswaardige stad. Veel baksteen, balkons en balustrades, met links en rechts toefjes art-deco. Dé blikvanger in het fraaie, historische Broadway is de Fargo-neonverlichting die stads bekendste bioscoop markeert.

Als je eens een keer wat anders wilt dan musea bezoeken (al was Plains Art Museum een aangename verrassing), dan is in de avonduren een rondje neonverlichtingen spotten of overdag een graffiti-kunststroute doen ook een manier om deze stad beter te leren kennen. Fargo Air Museum (luchtvaart) en de Red River Zoo zijn ook mooie uitstapjes, net als Fargo's zusterstad Moorhead. Dat ligt aan de andere oever van de Red River

(je bent dan in Minnesota), maar een bezoek aan het Hjemkomst Center is verplichte kost als je toch in Fargo bent. Magneten van dit cultureel centrum en museum (een hommage aan de Scandinavische immigranten) zijn een kopie van een Noorse staafkerk en de replica op ware grootte van het Vikingschip *Hjemkomst* (Noors voor 'Thuiskomst') dat in 1982 van Duluth, Minnesota naar het Noorse Bergen voer.

In Jamestown, bijgenaamd *The Buffalo City*, vind je het grootste bizonstandbeeld ter wereld

Koelkastmagneet

Vanuit onze hotelkamer, met een eersteklas uitzicht op Fargo, laten we North Dakota nog eens op ons inwerken. Jazeker, het zuidelijke zusje heeft Mount Rushmore die als magneet miljoenen koelkasten siert, maar vlak North Dakota niet uit. Teddy Roosevelt's favoriete toevluchtsoord Medora (waar over enkele jaren de Theodore Roosevelt Presidential Library komt), het naar hem genoemde nationaal park,

de respect afdwingende bizens, de grappige grondeekhoorns, de eindeloze groene vlaktes, de rijke cultuur van de Mandan, Hidatsa en Airikara Nation, allemansvriend Fargo en de onvergetelijke powwow van Bismarck en de gastvrijheid van de North Dakotans...deze staat is inderdaad legendarisch. En als je *legendary* bent, verdien je wat ons betreft iets meer dan tweeënhalve pagina in de blauwe bijbel of welke reisgids ook...★

De blikvanger in Fargo is het filmtheater

Het filmtheater van Fargo is na zonsondergang nog mooier

PRAKTISCHE INFORMATIE NORTH DAKOTA

Ligging en bereikbaarheid
North Dakota ligt in het midden-noorden van de VS, tegen de grens met Canada. De reis daarnaartoe gaat meestal via de internationale luchthavens van Chicago of Minneapolis. Onze roadtrip door de Dakota's begon op de luchthaven van Sioux Falls (South Dakota), maar je kunt vanuit de genoemde hubs ook vliegen op Bismarck of Fargo.

Klimaat en beste reistijd
In de Dakota's zijn de winters extreem koud, met daartegenover zomers waarin temperaturen soms door het plafond knallen. In september zijn waarden boven de 40 graden nog mogelijk. Overigens is het klimaat in het westen extremer dan in het oosten. Let op: North Dakota ligt in twee tijdzones. Acht *counties* in het zuidwesten liggen in de Mountain Standard Time zone, terwijl het leeuwendeel van North Dakota Central Time Zone aanhoudt.

Vervoer
Een huurauto of camper is onmisbaar om de Dakota's te berijden. *AmericA* huurde een auto

bij Alamo.nl (alamo.nl). Het beste boek je de auto alvast in Nederland of België via alamo.nl. Niet alleen makkelijk, maar bovendien voordeliger.

Accommodaties
Tijdens deze roadtrip sliep *AmericA* in een potpourri aan accommodaties. Expressway Suites in Bismarck (expresswaysuites.com) is een overnachtingsplek zonder de glitter & glamour, maar heeft met royaal uitgeruste kamers, ontbijt inbegrepen en zwembad alles wat je zoekt. Het Rough Riders Hotel in Medora (medora.com/roughridershotel) is met het vele hout en een inrichting met oog voor detail een plaatje. Er hoort ook een 'dependance' bij: Hyde House. Dat ligt om de hoek en is een van Medora's oudste huizen. In deze luxueus ingerichte woning slaap je anderhalf eeuw terug in de tijd. Ook in Jasper Hotel, hartje Fargo (jasperfargo.com), doen ze volop aan verwennerij. De kamers zijn van alle luxe, gemakken en extra's voorzien, de inrichting modern en smaakvol, het personeel vriendelijk en we hadden een vorstelijk uitzicht op downtown Fargo.

Eten
Wil je makkelijk, snel en goedkoop eten, dan liggen naast de snelwegen de makkelijke, goedkope en calorierijke opties voor het oplevelen. Als je in Medora een kaartje boekt voor een show in het amfitheater, schuif dan meteen aan bij het barbecuebuffet (goede gesprekken verzekerd). Ook in North Dakota zijn microbrouwerijen een fenomeen. Naast lekker lokaal bier kun je ook stevige kost bestellen. Laughing Sun Brewery in Bismarck (laughingsunbrewing.com) is een aanrader. Iets soortgelijks vind je ook in Fargo, genaamd Brewhalla (brewhalla.co). In deze hal vind je verschillende winkels (waaronder het door de Nederlandse familie Van Bedaf gestichte Cows & Co Creamery), eetgelegenheden en een bar van de lokale bierbrouwer Drekker Brewing Company. Het lekkerste ijs van Fargo haal je bij The Silver Lining Creamery (Broadway) (silverliningcreamery.com).

Meer informatie
Iedere reis naar North Dakota begint op de zeer informatieve website ndtourism.com